

ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
โรงเรียนพื้นที่สูง โดยการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2
Lessons Learned from Good Practices of Self-Sustainable Small Schools in
Highlands under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2

สมนึก จุดกันทา¹ ชัชภูมิ สิชฌม² เชาวฤทธิ์ จันจัน³

Somnuek Judkanta, Chatphum Srichomphoo, Chowarit Chancheen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จำนวน 4 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนแม่สามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สาม โรงเรียนบ้านโป่งตื้นตั้ง โรงเรียนบ้านห้วยห้วยก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 1.การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ผู้ที่มีบทบาทจัดการศึกษาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการโดยใช้สื่อ DLTV ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมคิด 2) มีส่วนร่วมการวางแผน 3) มีส่วนร่วมการดำเนินงาน 4) มีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords): ถอดบทเรียน; โรงเรียน Stand Alone

Received: 2022-07-28 Revised: 2022-08-04 Accepted: 2022-08-07

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education, Uttaradit Rajabhat University.
E-mail: somnuekjudkanta@gmail.com

² ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education, Uttaradit Rajabhat University.
E-mail: somnuekjudkanta@gmail.com

³ อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer at the Faculty, of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: CHAOWARIT.CHA@live.ur.ac.th

Abstract

The objective of this research was to extract good practice lessons at the standalone small schools in highlands. under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The self-sustainable small schools were using DLTV media, and their communities were participating in educational management. Those four schools were: Maesan Samakkhi school, Ban Maesan school, Ban Pong Teenang school, and Ban Huai Yuak school. The research tools were structured interview and group discussion. The statistics used for data analysis were interview validity and content analysis.

The results showed that the lessons learned from good practices at the self-sustainable small schools consisted of teaching and learning management by DLTV media use. The participants in the education management were the school directors in charge of DLTV media use in instructions, students, parents, and basic education committee. The engagements in management of the media use were: 1) participation in thinking, 2) participation in planning, 3) participation in acting, and 4) participation in the follow-up and evaluation.

Keywords: lessons-learned; standalone schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนา การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ลดภาระค่าใช้จ่ายผู้ปกครอง ตามนโยบายเรียนดี เรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เช่น การจัดรถโมบายคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การหมุนเวียนครูเข้าสอน การพัฒนาครูด้านภาษาอังกฤษ ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication

Technology : ICT) รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์(e-Learning) สร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยช่วยเหลือแบ่งปันในเรื่องทรัพยากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ การพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยช่วยเหลือแบ่งปันในเรื่องทรัพยากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การพัฒนา ระบบการบริหารจัดการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์เร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถยุบได้กำหนด ยุทธศาสตร์การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศด้วยหลายรูปแบบ เช่น ไตรภาคี จตุภาคี ศูนย์ปัญญาวิทยาการ การบริหารจัดการแบบศูนย์โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดเพิ่มงบประมาณ เงินอุดหนุนรายหัวให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งระดับประถมศึกษาที่มีนักเรียน 120 คนลงมาและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียน 300 คนลงมา และจัดทำโครงการวิจัยเพื่อกำหนดอนาคตโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทย จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เท่าเทียมโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน และเพื่อสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังพบ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม ความต้องการของครู ตลอดจน ความต้องการของชุมชน จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจที่มีเป้าหมายเดียวกันคือ คุณภาพของนักเรียน คณะกรรมการ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขปัญหาระบบโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ควรให้มีการควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคำนึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม และความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยให้คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เป็นองค์กรในการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นองค์กรรับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการไปสู่ การปฏิบัติโดยจะมีผลดังนี้ 1. การควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีความชัดเจน สร้างความเข้าใจให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดจากความหวงแหนชุมชน และท้องถิ่น สร้างเครือข่ายภาคี ทางการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1. มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ประหยัด คุ่มค่า ทั้งบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากการควมรวมโรงเรียนทำให้มีครูสอนครบทุกชั้น มีจำนวนนักเรียนต่อห้องมากขึ้น มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในแต่ละโรงเรียนที่มีการควมรวม 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4. อำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ทำให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ 5. ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนพิเศษ เนื่องจากโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการส่งเสริมการจัดการศึกษา จึงสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ในแต่ละบุคคล (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559: 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายการพัฒนา นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กโดย มีรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน ปีการศึกษา 2562 ควบคู่การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยได้ดำเนินการดังนี้ รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบ

รวมชั้น ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้นและการเรียนรู้ แบบคละชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ต้องทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน รูปแบบที่ 2 ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณ ไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 3 การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย ในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณการสอนทางไกลจากโรงเรียนวังไกลกังวลหัวหิน (DLTV /DLIT) รูปแบบที่ 4 รูปแบบโรงเรียนเครือข่ายเป็นความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 5 ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลายเป็นการผสมผสานรูปแบบที่ 1 - 4 ดังกล่าวข้างต้นมาดำเนินการตามบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

การดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยมีสถานศึกษา 162 โรงเรียน มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 108 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.66 มีโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่สูง (Stand Alone) จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนแม่สามสามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สาม โรงเรียนบ้านโป่งดินตั่ง โรงเรียนบ้านห้วยห้วยก มีแนวทางบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2562: บทสรุปผู้บริหาร)

ผู้มีบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) อย่างมีประสิทธิภาพคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ พิณสุตา สิริธรรังศรี (ม.ป.ป: 3) ได้ทำการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมฯ พบว่า หลักและวิธีการมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับผิดชอบ การร่วมติดตามผล การร่วมแก้ปัญหา และการร่วมชื่นชม

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อนำผลวิจัย มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูงขึ้น และบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาในสังกัดตอบสนองความก้าวหน้า ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง(Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่อง ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยนำเสนอเนื้อหา ที่สำคัญในประเด็น คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และสื่อพระเทพฯ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) ครูผู้สอน ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV จำนวน 4 คน 3) นักเรียน จำนวน 4 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน 5) กรรมการสถานศึกษาฯ จำนวน 4 คน 6) ศึกษาพิเศษที่ดูแลการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่สามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สามัคคี โรงเรียนบ้านโป่งดินตั่ง และโรงเรียนบ้านห้วยหยวก อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดสุโขทัย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนพื้นที่สูง) โดยการจัดการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาปีการศึกษา 2564 – 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone)โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ติดต่อหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 นำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ถอดบทสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ร่วมกับผลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การบรรยายสถานการณ์ และตีความหมายโดยได้จำแนกหัวข้อผลที่ได้จากการถอดบทเรียนในแต่ละกรณีศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาการวิจัยการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV พบว่า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ได้ดำเนินงานดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) สำรวจความต้องการของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ประชุมชี้แจงผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 5) นิเทศติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวังไกลกังวล และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกัน และสัมพันธ์กับระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียน 2) ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3) จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องรับสัญญาณ และดำเนินการติดตั้งระบบ ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ 4) แต่งตั้งให้ครูรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบุคลากรของโรงเรียน 5) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา ทบทวน หลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงให้ สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนของ โรงเรียนวังไกลกังวล 2) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพิจารณาเทียบเคียงกับผังมโนทัศน์ และกำหนดการเรียนรู้จากคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตาม

คู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 4) ร่วมจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกับโรงเรียนต้นทาง 5) สรุปสาระสำคัญในแต่ละครั้งร่วมกับนักเรียนหลังจากกิจกรรม การเรียนการสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียมสิ้นสุดลง 5) วัดและประเมินผลเมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลง

นักเรียน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้จากการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามที่ ครูแนะนำ 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละ 3) เข้าห้องเรียนตรงเวลาตามที่โรงเรียนกำหนด 4) ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนพร้อม ๆ กับโรงเรียนต้นทาง 5) ทำแบบฝึกหัด ใบงาน หรือตอบคำถามตามที่ครูโรงเรียนต้นทาง มอบหมาย 9) ทบทวนบทเรียน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม

ผู้ปกครอง ได้ดำเนินการดังนี้ 1) รับทราบและทำความเข้าใจระบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนนำมาใช้ 2) ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม 3) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน ของนักเรียนและครู 4) สนับสนุน ส่งเสริม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการรับสัญญาณ จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 5) ติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียน ในการประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป อย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียน 1) การมีส่วนร่วมคิด ก่อนการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV ได้มีการระดมความคิดเห็นจาก บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ผู้บริหารมีการประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และปรับปรุงจัดการเรียนการสอน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ จัดให้มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมเสริมตามคู่มือครูผู้จัดการเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลบริหารได้ตรวจสอบความพร้อมด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ปกครอง 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV กับบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ได้เข้าร่วมประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อ กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน โดยมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการวิจัยการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV พบว่า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ได้ดำเนินงาน ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) สำรวจความต้องการของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ประชุมชี้แจงผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย 5) นิเทศติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล จันทร์เรือง (2563: 120-122) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ด้านบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ ให้มีการนิเทศภายใน มีการจัด PLC ในการเรียนการสอน ที่โรงเรียนขาดแคลนหรือติดขัด ในเรื่องสื่อการเรียนการสอน มีศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่ายร่วมนิเทศ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายตนเองทุกเครือข่าย และสรุปรายงานผลของทุกโรงเรียน

ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา ทบทวน หลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงให้ สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนของ โรงเรียน วงไกลกังวล 2) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพิจารณาเทียบเคียงกับผัง มโนทัศน์ และกำหนดการเรียนรู้จากคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตาม คู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 4) ร่วมจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกับโรงเรียนต้นทาง 5) สรุป สาระสำคัญในแต่ละครั้งร่วมกับนักเรียนหลังจากกิจกรรม การเรียนการสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียมสิ้นสุดลง 5) วัดและประเมินผลเมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพล สอนจิตร และ วิเชียร รุ้ยนิยง (2564: 151) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของ สถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ได้เสนอแนวทางการ จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ ดังนี้ 1) การประเมินผล และปรับปรุง 2) การขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็ง 3) การนิเทศและติดตาม 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การ กำหนดนโยบาย

นักเรียน ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้จากการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามที่ ครูแนะนำ 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียน เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมแต่ละ 3) เข้าห้องเรียนตรงเวลาตามที่โรงเรียนกำหนด 4) ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน พร้อม ๆ กับโรงเรียน ต้นทาง 5) ทำแบบฝึกหัด ใบงาน หรือตอบคำถามตามที่ครูโรงเรียนต้นทาง มอบหมาย 9) ทบทวนบทเรียน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช นุ นารถ และ ธิชาพัชญ์ โทนา (2563: 289) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านตัวผู้เรียน 1) ผู้เรียนควรเป็นผู้มีความใฝ่รู้ สนใจ กระตือรือร้นอยากเรียนรู้กับครูต้นทาง ต้องมีลักษณะของความอยากค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย 2) ผู้เรียนต้องมีวินัย มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ โดยการร่วมกิจกรรมกับครู ต้นทาง และครูปลายทาง ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและเชื่อมั่นในกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตนเอง

ผู้ปกครอง ได้ดำเนินการดังนี้ 1) รับทราบและทำความเข้าใจระบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนนำมาใช้ 2) ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม 3) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน ของนักเรียนและครู 4) สนับสนุน ส่งเสริม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการรับสัญญาณ จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 5) ติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียน ในการประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรธรรศ ประศาสน์วนิช (2564: 61) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า การวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การจัดการ (Organizing) และการนำ (Leading) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การควบคุม (Controlling) ด้านการนำ ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของ โรงเรียนวังไกลกังวล 3) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภูมิ สาชะรุ่ง (ม.ป.ป.: 19) ได้ศึกษาการนิเทศเพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) กรณีศึกษา :โรงเรียนบ้านภู-โรงเรียนบ้านคำพิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า ด้านบริหารจัดการ โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการใช้สื่อการสอน DLTV และ ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการจัดการ เรียนการสอนด้วย DLTV อยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอน ครูมีการใช้สื่อการสอน DLTV ใช้หนังสือแบบเรียนร่วมกับ DLTV มีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาที่ สอนด้วย DLTV มีการใช้ กระดานดำหรือกระดานขาว (White Board) ควบคู่ไปกับการสอน DLTV มีการใช้ สื่อการสอนอย่างอื่น ร่วมกับ DLTV มีสื่อและใบงานในการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV ทุกครั้ง มีการ เตรียมการจัดการเรียน การสอนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV การใช้สื่อการสอน DLTV อยู่ในระดับปาน กลาง และมีการใช้สื่อการสอน DLTV ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV และ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในรายวิชาที่ สอนด้วย DLTV อยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียน 1) การมีส่วนร่วมคิด ก่อนการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV ได้มีการระดมความคิดเห็นจาก บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน เพื่อรับ

ฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ผู้บริหารมีการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และปรับปรุงจัดการเรียนการสอน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ จัดให้มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมเสริมตามคู่มือครูผู้จัดการเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลบริหารได้ตรวจสอบความพร้อมด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกานต์ จันทศิริ (2559: จ) ได้ศึกษาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ผลการจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในแต่ละด้านจัดลำดับคือ คือ 1) ด้านการวางแผน คือ ควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสภาพปัญหาการสอนระหว่างโรงเรียนต้นทางและ โรงเรียนปลายทาง 2) ด้านการดำเนินการ คือ ควรมีการดูแลติดตามให้ครูจัดเตรียมเอกสาร ใบงาน ตามคู่มือครูพระราชทาน อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อความมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการประเมินผล ตรวจสอบ คือ ควรมีการติดตามการวัดและประเมินผลโดยใช้ DLTV เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขคือควรมีระบบกำกับติดตาม และการสะท้อนผลที่มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ปกครอง 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV กับบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ได้เข้าร่วมประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานระพี มหาสาร (2563: จ) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน โดยมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียวาท น้อยคล้าย (2559: 40-41) ได้ศึกษาการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหภายในโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และแผนงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมการสนับสนุนงบประมาณในการติดต่อเพื่อแสวงหาแหล่งทุนจากภายในและภายนอกท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ชุมชนมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนิน

กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานงาน ติดต่อ ผู้ชำนาญการในและนอกชุมชนเข้าร่วมแก้ปัญหาของโรงเรียน ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า หลักและวิธีการมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับผิดชอบ การร่วมติดตามผล การร่วมแก้ปัญหา และการร่วมชื่นชม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้สถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน สร้างความตระหนักในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV
 - 1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่ข่าวสารที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ DLTV
 - 1.3 สถานศึกษาควรมีการประชุมครูในการสร้างเครื่องมือในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามสภาพจริงและตรวจสอบได้
2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในประเด็นเกี่ยวกับความพร้อมของสถานศึกษา การบริหารจัดการทางไกล ผ่านดาวเทียม
 - 2.2 ควรศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศ ในโรงเรียนในองค์กรอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง เช่น โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรธรรต ประศาสน์วิช. (2564). แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- กิตติภูมิ สาชะรุ่ง. (ม.ป.ป.).การนิเทศเพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) กรณีศึกษา :โรงเรียนบ้านภู-โรงเรียนบ้านคำพิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพการนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.

- จตุพล สอนจิตร และวิเชียร รุ่งยืนยง. (2564/สิงหาคม). “แนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5”. **วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร**. 6(8): 151.
- ธวัช นูนารถ และกษิษาพัชญ์ โทนา. (2563). “การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0”. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. 8(1): 289.
- นฤมล จันทร์เรือง. (2563). **ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรียวาท น้อยคล้าย. (2559). **การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปานระพี มหาสารโร. (2563). **การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (ม.ป.ป.). “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา โครงการจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.dpu.ac.th/ces/upload/km/1392093276.pdf> สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2564
- ศิริกานต์ จันทศิริ. (2559). **การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). **การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2562). **แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2562-2565**. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา.